

боку державних інституцій. Попри все, суд залишається унікальним інструментом з розгляду і вирішення матеріально-правових спорів у всіх сферах суспільного життя. З огляду на це, можна зробити висновок, що правосуддя повинно бути доступним для всіх без винятку верств населення з точки зору матеріального і процесуального права, фінансових і правових можливостей, соціального і майнового статусу особи.

Література

1. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. № 3460-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
2. Лемак О. В. Право на судовий захист: конституційно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / О.В. Лемак; Ужгород. нац. ун-т; Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2014. – 20 с.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Про прокуратуру: Закон України від 5 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.

УДК 340.111(043)

Мельничук І.С., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Шапенко Л. О., асистент

БАЛАНС ПУБЛІЧНИХ ТА ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ЯК ОСНОВА ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Демократична форма політичного режиму, яка панує в Україні, передбачає забезпечення в суспільстві балансу інтересів, зокрема публічних та приватних. Оптимальне співвідношення таких інтересів є необхідною умовою гармонійного розвитку як усього суспільства, так і окремої особистості. Тим не менше, баланс протилежних інтересів у суспільстві сприяє ефективності функціонування держави. Для цього й потрібно підтримувати рівновагу публічних і приватних інтересів у правовому регулюванні.

З метою забезпечення балансу інтересів необхідним є визначення форм їх співвідношення, які в свою чергу включають ряд обставин, таких як: конституційні принципи рівноправності, виявлення публічно-правової або приватноправової значущості, цілі конкретних правовідносин, їх зміст з погляду переваги публічного або приватного начал, аналіз відповідної практики правозастосування та ін. У суспільних відносинах приватні і публічні інтереси не існують ізольовано одні від одних, а тісно

взаємодіють. Саме це зумовлює потребу у встановленні певної моделі співвідношення приватних і публічних інтересів. Чинне законодавство України визнає і забезпечує не тільки розмежування приватних і публічних інтересів, їх автономію, а і їх взаємодію. Проте, цілком встановити рівновагу інтересів не завжди можливо, оскільки при певних обставинах необхідно надавати пріоритетне значення одному з інтересів, тим самим обмежуючи іншого.

Одним з основних завдань держави є мінімізація протиріч та конфліктів, які виникають при зіткненні різних інтересів в суспільстві. Важлива роль у вирішенні цієї проблеми належить Конституційному Суду України, адже саме його рішення мають особливий характер. Аналізуючи чинне законодавство та безліч рішень Конституційного Суду України, які спрямовані на встановлення рівноваги приватних і публічних інтересів, а також на захист публічних або приватних осіб, можна виділити кілька груп. У свою чергу, ці групи класифікують або за принципом пріоритетності інтересів, або залежно від наявності балансу чи дисбалансу інтересів у конкретному правовому регулюванні [1, с. 521].

Перша група охоплює норми законодавчих актів та рішення Конституційного Суду України, в яких встановлюється пріоритет приватних інтересів. Основою такого положення є те, що Україна – демократична, соціальна, правова держава. Тому народ є головним джерелом влади, заради якого і функціонує держава. Згідно Конституції України людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканість та безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Так, у багатьох законодавчих актах закріплюється пріоритет приватних інтересів, а не публічних. Разом з тим, у національному законодавстві залишається невирішеною проблема правового захисту індивідуальних інтересів [2, с. 34].

До другої групи входять норми законодавства, які захищають та встановлюють пріоритет публічного інтересу. Пріоритет публічного інтересу зумовлений, перш за все, його особливою значущістю. На відміну від приватного він покликаний, з одного боку, забезпечувати підвалини суспільства й держави як умови їх існування, а з іншого боку – гарантувати задоволення приватних інтересів у їх одиничному й концентрованому прояві. Виділяють такі види публічних інтересів як: суспільні інтереси, державні інтереси, національні інтереси, а також інтереси соціальних груп. Від реалізації публічного інтересу залежить функціонування суспільства та, в певній мірі, його існування, а також і реалізація певних приватних інтересів. Тобто, реалізація публічних інтересів створює умови та гарантії для реалізації приватних інтересів. В узагальненому вигляді публічний інтерес має своєрідний порядок реалізації, імперативний характер, на його захисті стоять різні державо-владні інститути, а його реалізація завжди відбувається в інституційних

формах. Водночас, особливий характер публічних інтересів не може бути основою для його необмеженого домінування в правовому регулюванні суспільних відносин [3, с. 130].

Третя група норм законодавства визначає необхідність встановлення компромісу приватних і публічних інтересів, вказує на можливість досягнення згоди в конкретних правовідносинах. Історичний досвід свідчить, що для досягнення компромісу в деяких випадках можуть застосовуватися примусові заходи (наприклад, в надзвичайних ситуаціях). У випадку надзвичайного стану, змінюється характер правовідносин, заходи й засоби правового регулювання, ціннісні орієнтації, обмежуються права і свободи громадян з одного боку, та розширюються повноваження державних органів і їх посадових осіб – з іншого боку. Водночас, Конституція України чітко визначає перелік прав і свобод людини і громадянина, що не можуть бути обмежені за будь-яких умов. У сучасних умовах політичного, правового, культурного, духовного, релігійного плюралізму саме компроміс здатний стати найбільш дієвим у подоланні будь-яких протиріч, суперечностей, в тому числі і у праві, при конфлікті приватних і публічних інтересів. Зовнішньою формою компромісу є угода, яка змістовно відображає інтереси сторін [2, с. 35].

Встановлення балансу приватних і публічних інтересів виявляється у конституційному, цивільному, господарському, інформаційному законодавстві України, де співіснують чи конфліктують приватні й публічні інтереси.

До четвертої групи належать норми законодавства, які визнають потребу балансу публічних і приватних інтересів у правовому регулюванні. Важлива роль у встановленні балансу й виявленні протиріч публічних і приватних інтересів у правовому регулюванні, у вирішенні суперечливих проблем, що виникають на цій основі, належить Конституційному Суду України, який може поєднувати у своїх рішеннях наукові доробки та норми з урахуванням результатів їхнього застосування. Відсутність можливості врегулювання належного балансу публічних і приватних інтересів у правовому регулюванні суспільних відносин призводить до серйозних проблем [1, с. 526].

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що публічні та приватні інтереси тісно взаємодіють та чинять взаємовплив між собою. Оптимальне співвідношення, а точніше досягнення балансу цих інтересів є важливим фактором, який впливає на життя та розвиток суспільства і держави.

Література

1. Савченко С. В. Співвідношення приватних і публічних інтересів: досвід України / С. В. Савченко // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 520-528 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_87.pdf (дата звернення 19.04.17).

2. Жаровська І. М. Публічні та приватні інтереси у механізмі сучасної державної влади / І. М. Жаровська // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2010. – Вип. 525. – С. 33-36.

3. Бобровник С. В. Компроміс і конфлікт у праві: антрополого-комунікативний підхід до аналізу : монографія / С. В. Бобровник. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2011. – 384 с.

УДК 342.518(043.2)

Момотюк В.О., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент

ВЗАЄМОДІЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ТА ПРЕЗИДЕНТА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ КРАЇНИ

Аналіз взаємодії Уряду України та Президента України слід почати із визначення відношення глави держави до системи органів виконавчої влади.

З приводу зазначеного питання існує кілька точок зору. Одні автори відносять главу держави до складу виконавчої влади не пояснюючи цього, вважаючи таке відношення саме собою зрозумілим. Інші автори говорять про тенденцію відділення глави держави від виконавчої влади в парламентарних та особливо напівпрезидентських республіках (в юридичному, а не фактичному відношенні) [1, с. 711-712].

Існує точка зору про те, що такі формулювання щодо характеристики статусу Президента як «гаранта державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина», «арбітра нації» тощо є евфемізмами, що не повинні приховувати суті – Президент виконує функції, притаманні саме виконавчій владі [2, с. 17].

Висловлюється і думка, що концепція президентського арбітражу суперечить суті поділу влади: рівновага її гілок має забезпечуватися ними шляхом взаємообмежень, взаємостримування і пошуку компромісу. В умовах, коли Президент стає арбітром, спостерігається видозмінення всієї системи поділу влади, тобто остання виходить за межі взаємного стримування між гілками влади внаслідок можливості втручання посередника, який до того ж може бути зацікавлений у певному рішенні [3, с. 165].

Іноді піддається сумнівам право відносити главу держави в якості складової частини виконавчої влади і вважається, що питання про правовий статус цієї особи має вирішуватися конкретно в залежності від